

شهریور ۱۴۰۱
مسلسل: ۱۸۴۲۹

ارزیابی عملکرد شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی

دفتر مطالعات فرهنگ و آموزش

کد موضوعی: ۲۷۰
شماره مسلسل: ۱۸۴۲۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: گزارش نظارتی ارزیابی عملکرد شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی

نام دفتر: مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه آموزش و پرورش و فنی حرفه‌ای)

تهیه و تدوین کنندگان: محبوبه محمدعلی، مهدی مهدی

مدیر مطالعه: محمدصادق عبداللهی

ناظر علمی: موسی بیات

اظهار نظر کننده: ابراهیم آزاد

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی

۲. مجریان اصلی آموزش‌های فنی، حرفه‌ای

۳. دبیرخانه شورای عالی

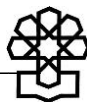

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۶/۱۹

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۳	پیشینه نهادهای بالادستی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای
۵	معرفی شورای عالی
۷	اقدام‌ها و عملکرد شورای عالی
۱۱	بررسی مصوبات شورای عالی
۱۱	- در دولت دوازدهم (تا سال ۱۴۰۰)
۱۴	- در دولت سیزدهم
۱۵	ارزیابی عملکرد شورای عالی
۱۹	آسیب‌شناسی ساختار شورای عالی
۲۲	جمع‌بندی و پیشنهادها
۲۶	منابع و مآخذ

ارزیابی عملکرد شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی

چکیده

شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به‌عنوان نهاد بالادستی این آموزش‌ها به موجب قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی (مصوب آبان‌ماه ۱۳۹۶) ایجاد شده است. معاون اول رئیس‌جمهور، رئیس شورا بوده و هفت نفر از وزرای وزارتخانه‌های مرتبط در آن عضویت دارند و دبیرخانه آن نیز در وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی قرار دارد. همچنین، وظایف بااهمیتی از قبیل هماهنگی در سیاستگذاری، تنظیم‌گری و راهبری نظام آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی، برقراری تعامل بین دستگاه‌های مجری، تصویب استانداردهای آموزشی، ارزشیابی و شایستگی و طراحی نظام صلاحیت حرفه‌ای و نظارت بر اجرای آن برعهده این شورا گذاشته شده است.

ارزیابی عملکرد شورای عالی مذکور نشان می‌دهد که به‌رغم الزام آیین‌نامه اجرایی قانون مبنی بر تشکیل جلسات در بازه‌های زمانی دو ماه یک‌بار، این شورا از زمان تصویب قانون تا تیرماه ۱۴۰۱ تنها پنج جلسه داشته است. از اقدام‌های مهم این شورا، تصویب سیاست‌های کلان نظام آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، کلیات چارچوب صلاحیت حرفه‌ای، تعیین شورا به‌عنوان نهاد سیاستگذار آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در قانون بودجه سالیانه و ورود مدال‌آوران مسابقات ملی و جهانی مهارت بدون کنکور برای ادامه تحصیل در یک مقطع بالاتر در رشته‌های مرتبط به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی است. شایان ذکر است تاکنون گزارشی از عملکرد دستگاه‌های مجری در راستای

اعمال سیاست‌های کلان منتشر نشده و پیگیری تصویب چارچوب صلاحیت حرفه‌ای در هیئت دولت نیز به نتیجه نرسیده است.

آسیب‌های متعددی از نظر حقوقی، ساختاری و اجرایی، ایفای وظایف شورای عالی را تحت‌الشعاع قرار داده است که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

فرادستگاهی نبودن دبیرخانه، عدم عضویت کارشناسان و مدیران نهادهای اصلی در ترکیب شورا، عدم تخصیص اعتبارات مقرر، محدودیت در بهره‌گیری از توان کارشناسی مجربان ذی‌ربط در دبیرخانه، موازی‌کاری نهادهای مرتبط با آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی و مشارکتی نبودن سازوکار انتخاب دبیر شورا.

به‌منظور رفع آسیب‌های مذکور پیشنهادها ذیل ارائه می‌شود:

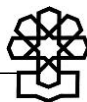
• اصلاح تبصره «۲» ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی با افزودن عبارت «ازجمله کارشناسان خبره» بعد از عبارت «دستگاه‌های ذی‌ربط»،

• تغییر نحوه انتخاب دبیر شورا با اصلاح ماده (۴) آیین‌نامه اجرایی قانون،

• محور قراردادن شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به‌عنوان نهاد اصلی تصمیم‌گیر در حوزه آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی با هدف رفع موازی‌کاری،

• محوریت شورا در ارائه پیشنهاد بودجه و اعتبارات نهادهای مجری و تأمین اعتبارات مکفی برای شورا،

• اعمال نظارت مجلس شورای اسلامی بر اجرای قانون و نظارت دولت بر تشکیل منظم جلسات شورای عالی،

• ارائه سازوکار ارتباط میان ۵ شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، کار، اشتغال، عتف و آموزش و پرورش در جلسه آینده شورا.

مقدمه

«قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی» به‌عنوان بالاترین سند موجود در این حوزه در آبان‌ماه ۱۳۹۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. براساس ماده (۶) این قانون مقرر شد «شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی» به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل شده و نقش سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی کلان، تضمین کیفیت، طراحی و نظارت در اجرای نظام صلاحیت حرفه‌ای و نظارت بر آموزش‌های این حوزه را برعهده گیرد. حال که بیش از چهار سال از تشکیل این شورا می‌گذرد، شایسته است ساختار، عملکرد و اقدام‌های آن مورد ارزیابی قرار گیرد تا زمینه تقویت نقاط قوت و رفع نقاط ضعف آن فراهم شود.

پیشینه نهادهای بالادستی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای

ایجاد یک نهاد ملی و فرادستگاهی که بتواند سیاست‌گذاری، هماهنگی، تنظیم‌گری، ارزیابی و نظارت یکپارچه‌ای را بر همه سطوح و انواع آموزش‌های فنی و مهارتی اعمال کند، همواره به‌عنوان یکی از مسائل مهم حکمرانی این حوزه مطرح بوده است. در طی چند دهه گذشته، نهادهای متعددی به این منظور تشکیل شده است که با مروری گذرا بر تجربه این نهادها، ضمن ایجاد آشنایی با تحولات پدیدآمده، از تکرار تجربه‌های ناموفق جلوگیری به‌عمل خواهد آمد. مهم‌ترین نهادهای بالادستی آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی در گذشته شامل موارد زیر بوده است:

- شورای عالی کارآموزی: یکی از قدیمی‌ترین نهادهای ملی است که برای ساماندهی آموزش‌های حرفه‌ای و مهارتی تشکیل شده است. این شورا، براساس «قانون کارآموزی» مصوب سال ۱۳۴۹ مجلس شورای ملی تشکیل شد و وظیفه تعیین خط‌مشی‌ها و برنامه‌های کلی مربوط به آموزش مهارت و تخصص را در کارگاه‌ها و مراکز کارآموزی برعهده داشت (آموزش فنی و حرفه‌ای غیررسمی).
- شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای کشور: در سال ۱۳۵۹ با تصویب شورای عالی انقلاب زیر نظر دفتر نخست‌وزیر تشکیل شد تا فعالیت‌های آموزش فنی و حرفه‌ای ذیل وزارتخانه‌های مختلف و مؤسسات بخش دولتی را هماهنگ نماید و به سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، نظارت و ارزشیابی آنها بپردازد.
- شورای عالی آموزش‌های علمی-کاربردی: تشکیل این شورا در جلسه ۲۳۷ سال ۱۳۶۹ به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید. رئیس‌جمهور ریاست این شورا را برعهده داشت.
- شورای عالی آموزش‌های کاربردی: این شورا در سال ۱۳۷۲ براساس مصوبه شورای عالی اداری از ادغام شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای و شورای عالی فنی و حرفه‌ای اعم از رسمی و غیررسمی (در تمام سطوح تحصیلی) تمرکز یابد.
- شورای عالی آموزش‌های کاربردی: این شورا در سال ۱۳۷۲ براساس مصوبه شورای عالی اداری از ادغام شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای و شورای عالی آموزش‌های علمی-کاربردی به‌وجود آمد تا امور سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اعم از رسمی و غیررسمی (در تمام سطوح تحصیلی) تمرکز یابد.
- ستاد هماهنگی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای: این ستاد براساس الزام ماده (۱۵۱) قانون برنامه سوم توسعه کشور به‌منظور هماهنگی امر سیاست‌گذاری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور تشکیل شد و متعاقب آن کلیه شوراهای

مرتبط از قبیل شورای عالی کارآموزی، شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و شورای عالی آموزش‌های علمی-کاربردی منحل شدند.^۱ قریب به اتفاق نهادهای فوق عملکرد موفقی از خود به جای نگذاشته‌اند و پس از طی دوره‌ای از ناکارآمدی منحل شده و نهاد مشابه دیگری جایگزین آنها شده است. تشکیل و انحلال شوراها یا ستادهای متعدد در طول زمان نشان از نیاز به کارکردهای فرادستگاهی برای ساماندهی آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی دارد، اما در اثر عدم موفقیت ستاد یا شوراهای بین دستگاهی، نبود ضمانت‌های اجرایی کافی، عدم تعامل و مشارکت فعالانه دستگاه‌های ذی‌ربط و ضعف قدرت اجرایی آنها، عملاً نتیجه مطلوب حاصل نشده است. شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی آخرین شورای مرتبط با این حوزه است که به موجب قانون تشکیل شده است. در ادامه ارزیابی عملکرد و چالش‌های این شورا ارائه می‌شود.

معرفی شورای عالی

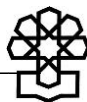
شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی با استناد به قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی تشکیل شده است. طبق ماده (۶) قانون مذکور، این شورا نقش سیاستگذاری، برنامه‌ریزی کلان، تنظیم‌گری، تضمین کیفیت، طراحی و نظارت در اجرای نظام صلاحیت حرفه‌ای و نظارت بر آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و

۱. طبق ماده (۵۲) قانون برنامه چهارم توسعه، ادامه فعالیت ستاد هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای تمدید شد و طبق ماده (۵۵) این قانون مقرر گردید که این ستاد تا زمان برپایی نهاد سیاستگذار در آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی-کاربردی به‌کار خود ادامه دهد. بنابراین، با تشکیل شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در سال ۱۳۹۶ به‌عنوان نهاد سیاستگذار این حوزه، ستاد مزبور در عمل منحل شده است.

مهارتی را برعهده دارد. در ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی این قانون نیز وظایف و اختیارات این شورا در ۱۵ بند بیان شده است که مهم‌ترین موارد آن عبارتند از:

- هماهنگی در سیاستگذاری، تنظیم‌گری و راهبری نظام در چارچوب اسناد بالادستی؛
- برقراری تعامل بین دستگاه‌های مجری، بنگاه‌های اقتصادی و تشکل‌های صنفی؛
- ایجاد هماهنگی و نظارت بر تخصیص منابع و تسهیلات به دستگاه‌های مجری؛
- بررسی پیشنهاد اصلاح ساختارها و بازنگری در قوانین و مقررات مرتبط؛
- تصویب استانداردهای آموزشی، ارزشیابی و شایستگی حرف براساس استانداردهای ملی و بین‌المللی؛
- طراحی و اجرای نظام صلاحیت حرفه‌ای و نظارت بر آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی؛
- تهیه چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی، موضوع ماده (۷) قانون و ارائه آن به هیئت وزیران برای تصویب؛
- بررسی و تصویب ضوابط و معیارهای تشکیل مراکز سنجش با لحاظ نقش نظام‌های حرفه‌ای.

معاون اول رئیس‌جمهور، ریاست شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی را برعهده دارد و وزرای هفت وزارتخانه شامل آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، صنعت، معدن و تجارت، جهاد کشاورزی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و نمایندگان دیگری از نهادهای دولتی شامل رئیس سازمان برنامه و بودجه، دو نفر از نمایندگان مجلس از کمیسیون‌های آموزش، تحقیقات و فناوری و اجتماعی و به استناد آیین‌نامه اجرایی وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و رئیس سازمان امور اداری و استخدامی و نمایندگان مراکز غیردولتی (رؤسای اتاق‌های اصناف، تعاون و اتاق بازرگانی) و خصوصی (سه نفر از متخصصان و

صاحب‌نظران در این حوزه) در آن عضویت دارند. دبیرخانه این شورا در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مستقر است و برای پیشبرد اهداف و وظایف شورای عالی نیز سه کارگروه تخصصی با عناوین کارگروه تخصصی راهبری و هماهنگی در سیاستگذاری، کارگروه تخصصی صلاحیت حرفه‌ای و کارگروه تخصصی نظارت و سنجش تشکیل شده است.

در تبصره «۱» ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی حضور وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و رئیس سازمان اموراداری و استخدامی در جلسات شورا پیش‌بینی شده است، با توجه به وظایف و مأموریت‌های معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور و ارتباط آن با اهداف این نظام آموزشی حضور این معاونت در جلسات شورا نیز ضرورت دارد.

اقدام‌ها و عملکرد شورای عالی

با توجه به وظایف گسترده و پراهمیتی که برعهده شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی گذاشته شده است، بررسی و ارزیابی اقدامات این شورا حائز اهمیت است. مبنی براطلاعات موجود، فعالیت‌هایی را که تاکنون توسط این شورا انجام گرفته است می‌توان در دو دسته «تشکیل جلسات و تصویب مصوبات» و نیز «تألیف، ترجمه و انتشار کتاب» قرار داد. آمار تفکیکی جلسات برگزارشده توسط شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، کارگروه‌ها و بخش‌های زیرمجموعه تا تیرماه ۱۴۰۱ طبق جدول ۱ است.

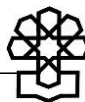
جدول ۱. جلسات شورای عالی و کارگروه‌های مربوطه

تعداد جلسات	شورای عالی و کارگروه‌ها
۵	جلسات شورای عالی
۲۰	جلسات فرعی دبیرخانه
۷	جلسات رؤسا و دبیران کارگروه‌ها
۱۷	کارگروه تخصصی راهبری و هماهنگی در سیاستگذاری
۱۸	کارگروه تخصصی صلاحیت حرفه‌ای
۲۰	کارگروه تخصصی نظارت و سنجش
۱۶	جلسات تهیه پیش‌نویس چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای

طبق جدول فوق، شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی تا پایان سال ۱۴۰۱ پنج بار به تشکیل جلسه اقدام کرده است که مهم‌ترین نتایج این جلسات به شرح جدول ۲ است.

جدول ۲. نتایج جلسات شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی

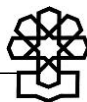
جلسه	نتایج/مصوبات جلسه
اول (۹۸/۳/۲۱)	۱. دبیرخانه شورا، کمیسیون فرعی را با حضور نمایندگان اعضای شورا را تشکیل دهد و آیین‌نامه داخلی شورای عالی و کارگروه‌های تخصصی پیشنهادی را نهایی نماید. ۲. مصوبه کمیسیون فرعی در زمینه تصویب آیین‌نامه مذکور در حکم شورای عالی خواهد بود.
دوم (۹۹/۲/۲۹)	۱. تصویب کلیات چارچوب صلاحیت حرفه‌ای. ۲. ارتباط ۵ شورای عالی (کار، اشتغال، عتف، آموزش و پرورش، و آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی) برقرار شود و تفاهمنامه همکاری بین این شوراها تنظیم شود. ۳. ارتباط بین نظام صلاحیت حرفه‌ای، نظام طبقه‌بندی مشاغل و نظام جامع اطلاعات بازار کار و نظام آموزش‌های مهارتی ازسوی وزارت تعاون، کار و تأمین اجتماعی برقرار شود. ۴. سامانه اشتغال ایرانیان برای کلیه مشاغل با درج مهارت در دستور کار وزارت تعاون، کار و تأمین اجتماعی قرار گیرد. ۵. شورای مهارت متناظر دستگاه‌ها و استان‌ها تشکیل شود. ۶. انتخاب سه عضو حقیقی شورای عالی برای مدت ۴ سال.

جلسه	نتایج/مصوبات جلسه
سوم (۹۹/۷/۸)	<p>۱. به استناد ماده (۶) قانون نظام جامع، شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به‌عنوان نهاد سیاستگذار آموزش‌های مذکور در قانون بودجه سالیانه کشور تعیین می‌گردد.</p> <p>۲. در اجرای اهداف و وظایف مندرج در مواد (۱)، (۴) و (۶) قانون نظام جامع، یک‌دهم درصد (۰/۱٪) از اعتبارات فصل آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی قانون بودجه سالیانه کشور به امور دبیرخانه شورا به سه فعالیت نظام صلاحیت حرفه‌ای، نظارت مراکز سنجش مهارتی و راهبری آموزش‌ها و پژوهش‌های مهارتی اختصاص می‌یابد.</p> <p>۳. بودجه برگزاری مسابقات ملی مهارت و شرکت در مسابقات جهانی مهارت و حق عضویت مربوطه توسط سازمان برنامه و بودجه تأمین گردد.</p>
چهارم (۱۴۰۰/۳/۱۱)	<p>۱. تصویب سیاست‌های کلان نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی و ابلاغ آن در تاریخ ۱۴۰۰/۴/۲ توسط معاون اول رئیس‌جمهور.</p>
پنجم (۱۴۰۱/۳/۱۸)	<p>مصوبات پنجمین جلسه شورای عالی در تاریخ ۱۴۰۱/۴/۱ ابلاغ گردید.</p> <p>۱. وزیران تعاون، کار و رفاه اجتماعی، علوم، تحقیقات و فناوری و آموزش و پرورش ظرف مدت هفت روز نسبت به ارائه متن مورد توافق خود درخصوص شیوه‌نامه اجرایی تدوین استانداردهای آموزشی، ارزشیابی و شایستگی حرف براساس آخرین نسخه استانداردهای ملی و بین‌المللی طبقه‌بندی حرف و مشاغل اقدام نمایند، متن مورد توافق به منزله مصوبه شورای عالی به دستگاه‌های موضوعه قانون ابلاغ شود (۱۴۰۱/۳/۲۸).</p> <p>۲. وزیران تعاون، کار و رفاه اجتماعی، علوم، تحقیقات و فناوری و آموزش و پرورش ظرف مدت هفت روز نسبت به ارائه متن مورد توافق خود درخصوص آیین‌نامه کسب شایستگی‌های نوآوری و کارآفرینی موضوع تبصره ماده (۱) قانون نظام جامع اقدام نمایند، متن مورد توافق به منزله مصوبه شورای عالی برای تصویب به هیئت دولت ارسال شود (۱۴۰۱/۳/۲۸).</p> <p>۳. موضوع نحوه ایجاد مرکز ملی سنجش زیرنظر شورای عالی موضوع ماده (۵) با توجه به ابهام ماده (۹) درخصوص واحد بودن مرکز ملی سنجش و یا تعدد مراکز ملی سنجش، جایگاه و ساختار اداری آن در شورای عالی، از معاونت حقوقی رئیس‌جمهور استعلام و از مجلس شورای اسلامی استفساریه اخذ گردد (۱۴۰۱/۶/۳۱).</p> <p>۴. سازمان برنامه و بودجه نسبت به اجرای مصوبه جلسه سوم شورا درخصوص اختصاص یک دهم درصد از بودجه فصل آموزش‌های مهارتی به دبیرخانه شورا اقدام و نتیجه را در جلسه آتی شورا اعلام نماید (۱۴۰۱/۶/۳۱).</p> <p>۵. افزایش سهم اعتبارات سرفصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مهارتی در برنامه هفتم توسعه مورد توجه ویژه قرار گیرد (۱۴۰۱/۶/۳۱).</p>

جلسه	نتایج/مصوبات جلسه
	<p>۶. وزارت آموزش و پرورش برنامه مهارت‌افزایی دانش‌آموزان را در طول مدت تحصیل تدوین و به شورا ارائه نماید (۱۴۰۱/۶/۳۱).</p> <p>۷. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی جلسات شورای عالی را با فاصله کمتر برگزار نماید.</p> <p>۸. مقرر شد کمیته‌های فرعی متشکل از کارشناسان دستگاه‌ها عضو (مواد ۷، ۸ و ۹ آیین‌نامه اجرایی قانون) برای بررسی کارشناسی همه‌جانبه موضوعات ذیل کارگروه‌های تخصصی دبیرخانه شورای عالی تشکیل شوند.</p> <p>۹. دبیرخانه شورای عالی و سازمان اداری و استخدامی، سازوکارهای تقویت ساختار اجرایی و تشکیلاتی دبیرخانه شورای عالی را متناسب با وظایف و مأموریت‌های محوله در قانون، تهیه و جهت تصویب به شورای عالی ارائه نمایند.</p> <p>۱۰. اقدامات انجام شده در رابطه با طرح‌های مشترک سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری با موضوع مهارت‌افزایی دانشجویان (آموزش هیبریدی) و دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی (نخلستان^۱) ارائه شد. مقرر گردید:</p> <p>۱. دستگاه‌های اجرایی عضو شورای عالی همکاری لازم را در اجرای طرح‌های مذکور به‌عمل آورند.</p> <p>۲. سازمان برنامه و بودجه در تأمین منابع مالی طرح‌های مذکور با سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای همکاری نماید.</p> <p>۳. اجرای طرح‌های مهارت‌افزایی دانشجویان و دانش‌آموختگان با همکاری سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در برنامه هفتم توسعه پیش‌بینی شود.</p> <p>۱۱. گزارش اقدامات انجام شده توسط سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور در رابطه با برگزاری مسابقات ملی و جهانی مهارت ارائه شد، مقرر گردید:</p> <p>۱. سازمان برنامه و بودجه نسبت به تأمین اعتبارات لازم برای برگزاری مسابقات ملی مهارت و حضور تیم مهارتی کشور در مسابقات بین‌المللی مهارت از محل سرجمع اعتبارات آموزش‌های مهارتی اقدام نماید.</p> <p>۲. در اجرای مصوبه شماره ۵۵۹۳۶ ت ۳۱۹۹۴ ه مورخ ۱۳۸۳/۱۰/۲۶ هیئت محترم وزیران، وزارتخانه‌های نیرو، صمت، ارتباطات و فناوری اطلاعات و راه و شهرسازی موظف هستند در امور اداری و اجرایی و مالی مسابقات ملی و جهانی مهارت با سازمان آموزش</p>

۱. طرح مهارت‌افزایی دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری موسوم به طرح نخلستان تکمیل‌کننده حلقه مهارتی و اشتغال‌آفرینی در حوزه مهارت‌افزایی فارغ‌التحصیلان دانشجویی است.

جلسه	نتایج/مصوبات جلسه
	فنی و حرفه‌ای کشور مشارکت و هزینه‌های مربوط را در حوزه مأموریت و مسئولیت خود تأمین نمایند. ۳. با مسابقات ملی مهارت به‌عنوان یک رویداد نخبگانی موافقت شد. مقرر شد بنیاد ملی نخبگان همکاری لازم را به‌عمل آورد. ۴. با ورود مدال‌آوران مسابقات ملی و جهانی مهارت بدون کنکور برای ادامه تحصیل در یک مقطع بالاتر در رشته‌های مرتبط به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی موافقت گردید. مقرر شد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اقدامات لازم را به‌عمل آورد.

همچنین دبیرخانه شورای عالی به تألیف، ترجمه و انتشار تعدادی کتاب و گزارش در زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای اقدام کرده است که عبارتند از: «اطلس ملی مهارت»، «مبانی چارچوب ملی صلاحیت‌ها؛ مروری بر تجربه دیگر کشورها»، «آموزش حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در اروپا»، «سالنامه مهارت ایران (۱۴۰۰)»، «بررسی و مقایسه نظام‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در برخی از کشورهای جهان» و «مجموعه قوانین و مقررات آموزش‌های فنی و حرفه‌ای از ۱۲۸۵ تا ۱۴۰۰».

بررسی مصوبات شورای عالی

– در دولت دوازدهم (تا سال ۱۴۰۰)

یکی از مصوبات مهم شورا تصویب «کلیات چارچوب صلاحیت حرفه‌ای» در دومین جلسه مورخ ۱۳۹۹/۲/۲۹ است. به استناد ماده (۱) قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی یکی از دو ابزار مهم برای اجرای اهداف قانون همین چارچوب صلاحیت حرفه‌ای است.

– از دیگر مصوبات مهم می‌توان به لزوم «برقراری ارتباط میان ۵ شورای عالی (اشتغال، کار، عتف، آموزش و پرورش و شورای عالی فنی و حرفه‌ای)» برای پیشگیری از

موازی‌کاری و تأکید بر جایگاه شورای عالی فنی و حرفه‌ای در رأس تصمیم‌گیری‌های مربوط به این حوزه آموزشی در دومین جلسه شورا اشاره کرد. در خردادماه ۱۴۰۱ اولین جلسه میان دبیران شوراهای مذکور برگزار و پیش‌نویس تفاهمنامه همکاری این شوراها تهیه و جهت اعلام‌نظر نهایی به اعضا ارسال شده است.

- جهت گسترش تعاملات میان شورا با کلیه مراکز فنی و حرفه‌ای در سطح کشور و دستیابی به اهداف قانون در سطح ملی در دومین جلسه شورا تشکیل شوراهای متناظر استانی تصویب شده است. اجرای این مصوبه کمک می‌کند تا اطلاعات مربوط به جلسات شورا با سرعت بیشتری در سطح کشور ارائه شود و امکان اطلاع از مشکلات این حوزه در سطح ملی فراهم شود. در حال حاضر این شوراها تشکیل نشده‌اند، تنها در برخی مراکز استانی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای شوراهای مهارتی که قبل از تصویب این قانون وجود داشته‌اند فعالیت‌هایی دارند.

- یکی از وظایفی که شورا برای وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در دومین جلسه تصویب کرد ایجاد سامانه اشتغال ایرانیان برای کلیه مشاغل با درج مهارت‌های مورد نیاز است. اجرای این مصوبه کمک بسیار بزرگی به ترسیم مشاغل فعلی فعال در جامعه و نقشه راه مشاغل آینده می‌نماید. این مصوبه هنوز اجرایی نشده است.

- شورای عالی، به استناد ماده (۶) قانون نظام جامع، نهاد سیاستگذار، برنامه‌ریز کلان و تنظیم‌گر معرفی شده است. در مصوبه سومین جلسه شورا مورخ ۱۳۹۹/۷/۸ یکی از مصادیق تنظیم‌گری، تنظیم‌گری بودجه تعیین شده که به معنای ارائه پیشنهاد با توجه به وضعیت کلان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سازمان برنامه و بودجه است لکن تا کنون شورا در این زمینه فعالیت‌هایی نداشته است.

همچنین مبتنی بر مصوبات جلسه سوم شورا، یک‌دهم درصد اعتبارات فصل آموزش فنی و حرفه‌ای جهت انجام فعالیت‌های تعیین شده در آیین‌نامه اجرایی قانون به شورا

اختصاص دارد. اجرایی شدن این مصوبه نیاز به تأیید دولت و ارائه آن در لایحه بودجه و تصویب مجلس دارد.

- یکی دیگر از مهم‌ترین مصوبات شورا (جلسه چهارم) سیاست‌های کلان نظام جامع آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی است. این سیاست‌ها شامل دوازده بند است که دو بند «۵» و «۱۱» آن مرتبط با وظایف شورا و ده بند دیگر مربوط به تمامی دستگاه‌هاست. مهم‌ترین محورهای این ده بند عبارتند از:

ارتقای جایگاه و منزلت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و تقویت فرهنگ کار، تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد در جهت اشتغال پایدار با ساماندهی این آموزش‌ها، تقاضامحور کردن آموزش‌ها، طراحی و استقرار چارچوب صلاحیت حرفه‌ای، بهبود مستمر اجرای این نظام آموزشی، ارتقای جایگاه ارزیابی بیرونی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای توسط کارفرمایان.

دو بند مربوط به شورای عالی نیز در بردارنده مفاد زیر است:

«طراحی و بهبود نظام مدیریت و راهبری آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی با استفاده از ظرفیت‌های قانونی شورا» و «تقویت جایگاه بخش خصوصی و بهبود ارتقای تأمین منابع مالی و تجهیزات و زیرساخت‌های کالبدی» این نظام آموزشی.

ضمن ابلاغ این سیاست‌ها دبیرخانه موظف شده است که ابزار لازم برای پایش و ارزیابی این سیاست‌ها را پیش‌بینی کرده، تغییرات لازم در رویکردها و برنامه‌های عملیاتی آموزش‌های مهارتی متناسب با سیاست‌های کلان را از دستگاه‌ها پیگیری و آسیب‌شناسی وضعیت کنونی و آتی آموزش‌های مهارتی را با همکاری دستگاه‌های مرتبط تهیه و مجموعه این موارد را به شورا گزارش نماید.

– در دولت سیزدهم

پنجمین جلسه شورای عالی در دولت سیزدهم در تاریخ ۱۸/۳/۱۴۰۱ برگزار گردید. مهم‌ترین مصوبات این جلسه به شرح زیر است:

جزء «۴» ماده (۷) قانون نظام جامع، تدوین و تصویب استانداردهای آموزشی، ارزشیابی و شایستگی حرفه براساس چارچوب صلاحیت حرفه‌ای را مقرر کرده است، در این راستا سه دستگاه مجری اصلی موظف به تدوین شیوه‌نامه اجرایی این مقرر ظرف ۷ روز شده‌اند.

تبصره ماده (۱) قانون مذکور نیز که باید ۶ ماه پس از تصویب قانون، اجرا می‌گردید و تاکنون اجرا نشده است موضوع بند دیگری از مصوبات جلسه پنجم است که با توافق وزرای تعاون، کار و رفاه اجتماعی، آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باید اقدام به تدوین آیین‌نامه کسب شایستگی‌های نوآوری و کارآفرینی ظرف مدت ۷ روز نمایند.

درخصوص بند «۸» مصوبات جلسه پنجم موضوع «تشکیل کارگروه‌های کارشناسی ذیل کارگروه‌های اصلی شورای عالی» به نظر نمی‌رسد چندان ضرورت داشته باشد. گسترش بی‌رویه کارگروه‌ها و جلسات موجب اتلاف وقت و توسعه مصوبات است.

درخصوص بند «۱۰» این مصوبات (مهارت‌افزایی دانشجویان) هم باید متذکر شد که لازمه اجرای این طرح، تصویب و اجرای چارچوب صلاحیت حرفه‌ای است. با توجه به اینکه سازمان مجری آموزش‌های غیررسمی است که حداکثر تا سطح ۳ صلاحیت حرفه‌ای را شامل می‌شود و این آموزش‌ها به احتمال زیاد در سطوح بالاتر صلاحیت حرفه‌ای قرار دارند باید نسبت به این موضوع بررسی دقیق‌تری به عمل آید.

ارزیابی عملکرد شورای عالی

با توجه به وظایف قانونی شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی و اقدام‌های این شورا ظرف چهار سال و نیم گذشته، ارزیابی عملکرد شورا به شرح ذیل است:

۱. تصویب چارچوب صلاحیت حرفه‌ای

چارچوب صلاحیت حرفه‌ای یکی از ارکان اصلی نظام آموزش فنی، حرفه‌ای و مهارتی است که وظیفه سنجش شایستگی‌های حرفه‌ای را در ۸ سطح مصرح در ماده (۸) قانون برعهده دارد و کلیه مدارک و گواهینامه‌ها در این نظام آموزشی باید مبتنی بر این چارچوب اعطا شود. این چارچوب پس از بررسی‌های گسترده و اصلاحات مکرر در جلسه دوم شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹، تصویب شد و به دولت تقدیم گردید، اما تاکنون به تصویب هیئت وزیران نرسیده است. شایان ذکر است علاوه بر طراحی نظام صلاحیت حرفه‌ای، نظارت بر اجرای این نظام هم به استناد ماده (۶) قانون نظام جامع، وظیفه شورای عالی مذکور است، لذا پیگیری علل عدم تصویب و در صورت ضرورت انجام اصلاحات نیز برعهده شورا است.

۲. برگزاری نامنظم جلسات

طبق تبصره «۴» ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی قانون فوق‌الذکر شورای عالی باید حداقل هر دو ماه یک بار تشکیل جلسه دهد و به استناد تبصره «۳» ماده (۲) در صورت عدم حضور معاون اول رئیس‌جمهور، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی جلسات شورا را اداره می‌کند، با این حال، پس از تصویب آیین‌نامه در بهمن‌ماه ۱۳۹۷، تا تیرماه ۱۴۰۱ تنها پنج جلسه توسط شورای عالی تشکیل شده است که تقریباً یک جلسه به‌ازای هر سال است. بدیهی است که یکی از مهم‌ترین ابزارهای شورای عالی جهت انجام وظایف قانونی، تشکیل

جلسات و بررسی و تصویب مصوبات مورد نیاز است و بدون آن امکان تحقق وظایف این شورا وجود نخواهد داشت.

۳. عدم انتشار گزارش اجرای سیاست‌های کلان نظام آموزش و تربیت فنی،

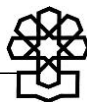
حرفه‌ای و مهارتی

سیاست‌های کلان نظام آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در ۱۱ خردادماه ۱۴۰۰ در چهارمین جلسه شورا به تصویب رسید و توسط معاون اول رئیس‌جمهور جهت اجرا ابلاغ شد. علاوه بر سیاست‌های کلان که کلیه دستگاه‌های مجری باید برنامه‌ها و فعالیت‌های خود را منطبق با آنها تنظیم نمایند در این ابلاغیه سه وظیفه به‌عهده دبیرخانه گذاشته شده‌است که هنوز گزارشی از اجرای این موارد اعلام نشده است.

۴. تعلل در تصویب چارچوب استانداردهای آموزشی، ارزشیابی و شایستگی

حرف براساس استانداردهای ملی و بین‌المللی

یکی از وظایف نظام آموزش فنی و حرفه‌ای، طراحی و تدوین استانداردهای آموزشی، ارزشیابی و شایستگی حرف براساس استاندارد ملی و بین‌المللی طبقه‌بندی حرف و مشاغل است که در جزء «۴» ماده (۴) قانون نظام جامع به آن تصریح شده است. ازسوی دیگر به استناد بند «۴» ماده (۷) تدوین و تصویب استانداردهای آموزش، ارزشیابی و شایستگی حرفه باید براساس چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی انجام شود، لذا با عدم انجام فرایند مذکور در بند «۳» گزارش، انجام این وظیفه نیز میسر نمی‌شود و طبق روال گذشته دستگاه‌های مجری خود اقدام به تدوین استانداردها و اجرای آن می‌نمایند. البته در مصوبه اخیر شورا تدوین شیوه‌نامه اجرایی تدوین استانداردهای فوق با توافق وزرای سه دستگاه اصلی مد نظر قرار گرفته است، اما هنوز اطلاعاتی در این خصوص ارائه نشده است.

۵. عدم برقراری ارتباط میان ۵ شورای عالی و عدم تشکیل شورای مهارت متناظر در استان‌ها

شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در جلسه دوم مورخ ۱۳۹۹/۲/۲۹ برقراری ارتباط ۵ شورای عالی (کار، اشتغال، عتف، آموزش و پرورش و آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی) و تشکیل شورای مهارت متناظر دستگاهی و استانی را تصویب کرده است. در ۲۲ خردادماه ۱۴۰۱ اولین جلسه در سطح دبیران ۵ شورای مذکور با محوریت «هماهنگی و تعامل مؤثر شوراهای عالی در سیاستگذاری و تعیین راهبردها و برنامه‌های کلان توسعه کشور در حوزه آموزش، تربیت و توانمندسازی نیروی کار و انطباق آن با نیاز بازار کار» برگزار گردید، اما در سطح شوراهای فوق تاکنون جلسه‌ای برگزار نشده است.

ازسوی دیگر با تشکیل شورای عالی اشتغال یکی از کمیته‌های زیرمجموعه این شورا که کمیته آموزش‌های مهارتی است واحدهای متناظر در برخی از دستگاه‌های اجرایی دارد هرچند که این اقدام در راستای ارتقای مهارت در کشور است، اما انگیزه دستگاه‌های اجرایی برای تشکیل شوراهای متناظر دستگاهی و استانی شورای عالی فنی، حرفه‌ای و مهارتی را کم می‌کند، زیرا بسیاری از مسائل در این دو شورا مشترک است.

۶. ضعف در هماهنگی کلان، سیاستگذاری، تنظیم‌گری و راهبری نظام در چارچوب اسناد بالادستی

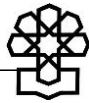
یکی از وظایف مهم شورای عالی، سیاستگذاری در چارچوب اسناد بالادستی، تنظیم‌گری و راهبری نظام است. هماهنگی جهت پیشگیری از موازی‌کاری از یک طرف و هم‌افزایی میان مجریان اصلی و سایر مجریان و هماهنگی میان برنامه‌های آموزشی ارائه شده ازسوی دیگر است. ازجمله مسائل قابل پیگیری و سیاستگذاری می‌توان به سطوح

صلاحیت ارائه شده در هر دستگاه منطبق با قانون، ایجاد فضای همکاری میان مجریان جهت بهره‌برداری از امکانات موجود، رابطه میان دوره‌های آموزشی میان دو یا چند دستگاه از جمله هنرستان‌های آموزش و پرورش و دانشگاه فنی و حرفه‌ای و دانشگاه جامع علمی کاربردی اشاره کرد. برای مثال با سه ساله شدن دوره دوم متوسطه فنی و حرفه‌ای و کاردانش، دوره‌های کاردانی پیوسته دستخوش تغییراتی گردید که ضرورت بازنگری سرفصل‌های آموزشی در دانشگاه فنی و حرفه‌ای را ایجاب می‌کرد. در این زمینه شورا می‌توانست با نظارت بر اجرای این فرایند هماهنگی‌های لازم را ایجاد نماید.

۷. ضعف در پیگیری اصلاح مقررات آموزشی دستگاه‌های مجری در چارچوب

این قانون

تبصره ماده (۵) قانون نظام جامع مقرر می‌دارد دستگاه‌های مجری آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی باید مقررات آموزشی خود را در چارچوب این قانون اصلاح نمایند. به‌علاوه بند «ت» ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی نیز مقرر داشته است که بررسی پیشنهاد اصلاح ساختارها و بازنگری در قوانین و مقررات مرتبط با آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی جهت ارائه به مراجع قانونی ذی‌ربط از جمله وظایف و اختیارات شورای عالی است. البته شورای عالی تاکنون مصوبه‌ای در خصوص تنقیح و بازنگری و اصلاح مقررات دستگاه‌های مربوط نداشته است و از سوی دستگاه‌ها نیز گزارشی از اجرای این تبصره ارائه نشده است و شورا نیز علل عدم اجرای قانون و یا عدم گزارش‌دهی را پیگیری نکرده است، در حالی که بررسی پیشنهاد اصلاح ساختارها و بازنگری قوانین و مقررات مربوط به دستگاه‌های حاکمیتی این حوزه جهت اجرای اهداف و وظایف مصرح در قانون نظام جامع ضروری است.

آسیب‌شناسی ساختار شورای عالی

همان‌گونه که ملاحظه شد شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در عمل به وظایف چندان موفق نبوده است. ضعف عملکرد این شورای عالی از چالش‌ها و آسیب‌هایی ریشه می‌گیرد که عمدتاً به جایگاه قانونی و ساختار آن مربوط می‌شوند. در این قسمت، مهم‌ترین آسیب‌های مترتب بر این شورا آورده شده است.

۱. فرادستگاهی نبودن دبیرخانه شورای عالی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی

سه وزارتخانه به‌طور مستقیم با آموزش‌های فنی و مهارتی مرتبط هستند که وزارت آموزش و پرورش و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری متولی آموزش‌های رسمی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از طریق سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور متولی آموزش‌های غیررسمی این حوزه هستند. علی‌رغم پیشنهاد تدوین‌کنندگان پیش‌نویس قانون فوق مبنی بر لزوم ایجاد یک سازمان فرادستگاهی جهت انجام وظایف مصرح در قانون مشروط بر موافقت دولت، دولت از پذیرش بار مالی تشکیل سازمان استنکاف نمود لذا مجلس به استناد اصل هفتادوپنجم قانون اساسی موضوع را منتفی دانست و در نتیجه تشکیل شورا به‌عنوان نهاد سیاستگذار در قانون تصویب شد. ازسوی دیگر تشکیل دبیرخانه شورای عالی نیز به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی سپرده شد.^۱ قرارگرفتن دبیرخانه شورا که مهم‌ترین بازوی اجرایی شورا است زیر نظر یکی از مجریان آن، شأن فرادستگاهی و ملی دبیرخانه را مخدوش نموده و زمینه‌ساز عدم همکاری سایر مجریان اصلی شده است.

۱. تبصره «۲» ماده (۶) مقرر داشته است: دبیرخانه شورای مذکور با استفاده از نیروی انسانی و امکانات موجود در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مستقر و دبیر آن از میان مدیران مجرب دستگاه‌های اجرایی توسط معاون اول رئیس‌جمهور (بدون حق رأی) حضور می‌یابند. به‌دلیل این اختیار قانونی وزیر تعاون می‌تواند مکان استقرار دبیرخانه را مشخص نماید و معاون اول رئیس‌جمهور می‌تواند دبیر شورا را تعیین نماید.

۲. عدم عضویت نمایندگان سازمان‌های اصلی در ترکیب شورای عالی

اعضای شورای عالی مرکب از ۷ وزیر از دستگاه‌های مرتبط با حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای است، اما رؤسای سازمان‌های مجری و ذی‌ربط اصلی (مانند رئیس دانشگاه فنی و حرفه‌ای، رئیس دانشگاه جامع علمی کاربردی، مدیر کل فنی و حرفه‌ای و کار دانش وزارت آموزش و پرورش، رئیس سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، رئیس دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی و ...) در شورا عضویت ندارند. این امر موجب کاهش سطح بررسی‌های کارشناسی در این جلسات شده و گاهی موجب تصمیم‌گیری‌های سیاسی در حوزه‌های تخصصی می‌شود.

۳. مشارکتی نبودن سازوکار انتخاب دبیر شورا

براساس تبصره «۲» ماده (۶) قانون نظام جامع، دبیر شورا توسط معاون اول رئیس‌جمهور و از میان مدیران مجرب دستگاه‌های اجرایی انتخاب می‌شود و به استناد ماده «۴» آیین‌نامه اجرایی، پیشنهاد وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز مقدمه این انتصاب است. البته صرف اشاره به مجرب بودن نمی‌تواند شاخص کافی برای تصدی این جایگاه مهم باشد. از این رو پیشنهاد می‌شود سازوکار انتخاب دبیر شورا اصلاح شود و از طریق سازوکارهایی که با معیارهای مشارکتی بودن و تخصص‌گرایی سنخیت بیشتری دارند، مانند پیشنهاد توسط اعضای شورا، تأیید صلاحیت حرفه‌ای افراد مذکور در مراکز سنجش و انتصاب از طرف معاون اول رئیس‌جمهور صورت پذیرد.

۴. عدم تخصیص اعتبارات کافی به شورای عالی

عدم تخصیص و تأمین منابع مالی یکی از عوامل ناکامی این شورا در عمل به وظایف است. این شورا تا سال ۱۳۹۹ فاقد اعتبار بود. در سال ۱۴۰۰ برای آن ردیف بودجه مستقل بدون تخصیص اعتبار در نظر گرفته شد. در قانون بودجه سال ۱۴۰۱، برای اولین بار اعتباری به میزان ده میلیارد ریال برای این شورا به تصویب رسید که در عمل

نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای شورا باشد، هر چند که در جلسه سوم شورا سهمی از اعتبارات فصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای برای شورا تعیین شده است، لکن در عمل نیازمند تصویب مراجع بالادستی است.

۵. محدودیت در بهره‌گیری از توان کارشناسی مجریان ذی‌ربط در دبیرخانه شورا

با توجه به تبصره «۲» ماده (۶) با موضوع بهره‌گیری از نیروی انسانی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی جهت انجام فعالیت‌های مرتبط با دبیرخانه، عملاً امکان استفاده از توان کارشناسی سایر مجریان محدود شده است، زیرا این دستگاه مجری آموزش‌های غیررسمی است، درحالی که دبیرخانه و شورا موظف به بررسی مسائل مرتبط با کل آموزش‌های این حوزه اعم از رسمی و غیررسمی در سطوح مختلف هستند.

۶. موازی کاری نهادهای مرتبط با آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی

یکی از کارگروه‌هایی که ذیل شورای عالی اشتغال ایجاد شده است،^۱ «کمیته مهارتی» است که متناظر با آن کارگروه‌هایی نیز در برخی از دستگاه‌های اجرایی از جمله وزارت علوم، تحقیقات و فناوری تشکیل شده است. تشکیل این کارگروه‌ها که در حوزه آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی فعالیت می‌کنند هر چند فی‌نفسه می‌تواند امر مبارکی باشد، اما عملاً به شأنیت شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی و کمیته‌های زیرمجموعه آن خلل وارد کرده است. به‌علاوه، تشکیل کمیته‌های متناظر و فرعی در دستگاه‌ها ذیل کارگروه مهارتی نیاز به کمیته‌ها و کارگروه‌های فرعی ذیل

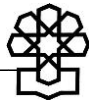
۱. شورای عالی اشتغال در سال ۱۳۷۷ به‌منظور بررسی عرضه و تقاضای بازار کار و چگونگی ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا و همچنین ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌هایی که تصمیمات آنها بر عرضه و تقاضای بازار کار و اشتغال و بیکاری مؤثر می‌باشد و نیز نظارت و پیگیری بر چگونگی تحقق اهداف کمی و کیفی اشتغال به ریاست رئیس‌جمهور تشکیل شده است. این شورا دارای هشت کارگروه تخصصی است که یکی از آنها، «کارگروه تخصصی آموزش‌های مهارتی» است.

شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در دستگاه‌ها را کم‌رنگ کرده است و در عمل به بی‌انگیزگی نسبت به تشکیل جلسات منجر شده است.

جمع‌بندی و پیشنهادها

شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی در سال ۱۳۹۶ به‌منظور سیاست‌گذاری و هماهنگی در مدیریت و برنامه‌ریزی فعالیت‌های آموزشی این حوزه تشکیل شده است. مهم‌ترین عملکرد چهارساله این شورا را می‌توان در تشکیل پنج جلسه توسط شورای عالی، برگزاری جلسات کارگروه‌های ذی‌ربط و انتشار کتاب خلاصه کرد. بررسی اقدامات این شورا نشان می‌دهد که عدم برگزاری منظم و مستمر جلسات، عدم انتشار گزارش اجرای سیاست‌های کلان این حوزه و عدم نظارت در اجرای نظام صلاحیت حرفه‌ای به دلیل عدم تصویب آن در دولت، از جمله ضعف‌های عملکردی آن بوده است. همچنین، این شورا با آسیب‌ها و چالش‌هایی از نظر حقوقی و ساختاری روبه‌رو است که مهم‌ترین آنها شامل فرادستگاهی نبودن دبیرخانه شورا، عدم عضویت مدیران و کارشناسان سازمان‌های اصلی در ترکیب شورا، عدم تخصیص اعتبارات کافی به شورای عالی، محدودیت در بهره‌گیری از توان کارشناسی مجریان ذی‌ربط در دبیرخانه شورا، موازی‌کاری نهادهای مرتبط با آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی و مشارکتی نبودن سازوکار انتخاب دبیر شورا بوده است. در پایان، پیشنهادهایی برای رفع آسیب‌های شناسایی شده ارائه می‌شود:

۱. اصلاح تبصره «۲» ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی با افزودن عبارت «از جمله کارشناسان خبره» بعد از عبارت «دستگاه‌های ذی‌ربط»

دبیرخانه می تواند از ظرفیت های موجود دستگاه های ذی ربط (از جمله کارشناسان خبره) با رعایت قوانین و مقررات مربوط استفاده کند. چگونگی اجرای این بند در کارگروه سیاست گذاری و راهبری تصویب خواهد شد.

۲. تغییر نحوه انتخاب دبیر شورا با اصلاح ماده (۴) آیین نامه اجرایی قانون

تبصره «۲» ماده (۶) انتخاب دبیر شورا از میان مدیران مجرب دستگاه های اجرایی را برعهده رئیس شورا گذاشته است. ماده (۴) آیین نامه اجرایی نیز پیشنهاد وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی را برای معرفی دبیر به رئیس شورا مقرر کرده است. یکی از راهکارهای انگیزشی جهت همکاری همه مجریان خصوصاً مجریان اصلی این حوزه مشارکتی بودن انتخاب دبیر شورا است به این معنا که پیشنهاد افراد برای این سمت از سوی اعضای شورا باشد. بدین ترتیب هم شائبه سنگین تر بودن کفه نقش یک دستگاه در اجرای قانون برطرف می شود و هم موجب همکاری فعالانه تر دستگاه ها می شود. بنابراین پیشنهاد می شود در ماده (۴) آیین نامه عبارت «به پیشنهاد وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی» به عبارت «پیشنهاد شورای عالی» اصلاح شود.

۳. محور قراردادن شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه ای و مهارتی به عنوان نهاد اصلی تصمیم گیر در حوزه آموزش های فنی، حرفه ای و مهارتی با

هدف رفع موازی کاری

موازی کاری شوراها و دستگاه های مرتبط با آموزش های فنی، حرفه ای و مهارتی موجب هدررفت منابع انسانی و مالی و بی انگیزگی دستگاه های مجری است، لذا پیشنهاد می شود مقررات و ساختارهای موجود این حوزه بازنگری شده و شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه ای و مهارتی و کارگروه های ذیل آن محور اصلی بررسی موضوعات مربوط به این حوزه باشد.

۴. اعمال محوریت شورای عالی در سیاستگذاری، پیشنهاد بودجه و اعتبارات نهاد‌های مجری آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی و تأمین اعتبارات متناسب با وظایف دبیرخانه شورا

قطعاً بدون پشتوانه مالی کافی، دبیرخانه شورای عالی در عمل نیروی انسانی، امکانات و زیرساخت‌های لازم را به‌منظور ایفای وظایف قانونی خود از قبیل پشتیبانی علمی، پژوهشی و کارشناسی برای اتخاذ تصمیمات و وضع مصوبات شورای عالی، نظارت بر اجرای مصوبات، تهیه گزارش‌های نظارتی، هدایت و حمایت از دستگاه‌های مجری و تعامل با مراکز بین‌المللی نخواهد داشت، لذا توصیه می‌شود بودجه لازم برای امور دبیرخانه شورا با همکاری سازمان برنامه و بودجه و مجلس شورای اسلامی تأمین شود. ازسوی دیگر در راستای هماهنگی در سیاستگذاری و تنظیم‌گری، شورا می‌تواند پیشنهاد‌های خود را نسبت به نحوه توزیع اعتبارات فصل آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ به دولت ارائه کند.

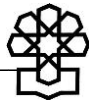
همچنین با توجه به مصوبه شورای عالی و مفاد قانون، شورای عالی تنظیم‌گر و سیاستگذار اعتبارات سالیانه دستگاه‌های مجری است که این نقش را می‌تواند از لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ اعمال نماید.

۵. اعمال نظارت مجلس شورای اسلامی بر اجرای قانون و نظارت دولت بر تشکیل منظم جلسات شورای عالی

نظارت بر اجرای قانون از جمله اجرای ماده (۷) موضوع تصویب چارچوب صلاحیت حرفه‌ای خصوصاً بعد از گذشت ۵ سال از تصویب قانون ضروری است.

ازسوی دیگر فاصله زیادی میان اجرای آیین‌نامه اجرایی قانون (تبصره «۴» ماده (۲))

مبنی بر تشکیل جلسات شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی هر دو ماه

یکبار و جلسات برگزار شده وجود دارد، لذا پیشنهاد می‌شود مجلس شورای اسلامی از حیث اجرای قانون و دولت از حیث تشکیل منظم جلسات نظارت مستمری اعمال نمایند.

۶. عضویت معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور در شورا با اصلاح تبصره «۱» ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی قانون

با توجه به وظایف و کارکردهای معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور پیشنهاد می‌شود در تبصره «۱» ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی حضور این معاونت در جلسات شورا پیش‌بینی شود.

۷. ایجاد کارگروه تنقیح مقررات از طریق اصلاح ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی با افزودن بند «ت» (کارگروه تنقیح مقررات)

یکی از کارگروه‌های ضروری ذیل دبیرخانه شورا، کارگروه تنقیح مقررات است. ایجاد این کارگروه، هم می‌تواند از طریق اصلاح آیین‌نامه انجام شود و هم در حال حاضر از طریق ایجاد کارگروه فرعی ذیل کارگروه اصلی راهبری و سیاستگذاری جهت بررسی مقررات دستگاه‌ها که در راستای اجرای قانون نظام جامع نیازمند اصلاح هستند میسر است.

۸. ارائه سازوکار ارتباط میان ۵ شورای عالی آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، کار، اشتغال، عتف و آموزش و پرورش در جلسه آینده شورا

موضوع مهم دیگر سازوکار ارتباط ۵ شورای مذکور است که با وجود تصویب برقراری این ارتباط در جلسه دوم شورای عالی و برگزاری یک نشست در سطح دبیران اما هنوز راهکار ارتباط میان شورا در سطح رؤسای شورا ارائه نشده است. بررسی سازوکار این ارتباط می‌تواند یکی از محورهای جلسه آینده شورا باشد.

منابع و مآخذ

۱. مجلس شورای اسلامی، قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، ۱۳۹۶.
۲. مجلس شورای اسلامی، قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹.
۳. شورای عالی اداری، مصوبه ادغام شورای عالی هماهنگی آموزش فنی و حرفه‌ای کشور و شورای عالی آموزش‌های علمی - کاربردی و تشکیل شورای عالی آموزش‌های کاربردی، ۱۳۷۲.
۴. شورای عالی انقلاب فرهنگی، آیین‌نامه شورای عالی آموزش‌های علمی-کاربردی، ۱۳۶۹.
۵. شورای انقلاب، آیین‌نامه اجرایی شورای عالی هماهنگی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، ۱۳۵۹.
۶. مجلس شورای ملی، قانون کارآموزی، ۱۳۴۹.
۷. محمدعلی، محبوبه و مهدی، اسمعیلی و عبدالحسین، نفیسی. گزارش الزامات تشکیل نظام آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۳.
۸. هیئت وزیران، آیین‌نامه اجرایی قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی، ۱۳۹۷.
۹. محبوبه محمدعلی و مهدی، اسمعیلی. اظهار نظر کارشناسی درباره «طرح نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی»، ۱۳۹۲.
۱۰. مجلس شورای اسلامی، قانون تشکیل شورای عالی اشتغال، ۱۳۷۷.